

СТАБІЛІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ ЄС І КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ В БОРОТЬБІ ЗІ СВІТОВОЮ ФІНАНСОВОЮ КРИЗОЮ

У статті проаналізовано стабілізаційні заходи ЄС щодо подолання наслідків світової фінансової кризи. Проаналізовано економічні, інституційні та фінансові механізми підтримки стабільності Єврозони. Розкриті особливості розвитку й подолання фінансової кризи в країнах ЦСЄ.

Ключові слова: світова фінансова криза, країни-члени ЄС, країни ЦСЄ, Єврозона, стабілізаційна політика.

Перебіг економічної кризи в країнах Єврозони і спільні зусилля країн-членів з мінімізації її наслідків, створення стабілізаційного механізму – головним напрямком змін. Ця проблематика є предмет наукового аналізу вітчизняних та зарубіжних дослідників. Зокрема, це колективна праця групи провідних економістів Європи, в якій досліджуються проблеми країн – нових членів ЄС, дається оцінка інтеграційної моделі цих країн у передкризовий період, проаналізовано три головні складові: політика обмінних курсів, фінансова стабільність та кредитоспроможність. [1]. Активно досліджуються проблеми монетарної інтеграції Єврозони[2]. Дану проблему систематично висвітлюють спеціальні видання Єврокомісії[3]. Вплив світової кризи на країни Центрально-Східної Європи в своїх публікаціях проаналізували П. Марер[4], особливості її перебігу в країнах Балтії – П.Станек[5], питання розвитку банківської системи країн ЦСЄ в умовах виходу з кризи – О. Хмиз.[6] Особливе значення цієї теми полягає в тому, що перебіг світової фінансової кризи відбувався в умовах безпрецедентного розширення ЄС і адаптації постсоціалістичних економік країн ЦСЄ, які інакше реагують на зовнішні виклики

**ТЕРЕС А.В.,
здобувач,
Інститут світової
економіки та
міжнародних відносин
НАН України**

і традиційні методи регулювання, ніж економіка провідних країн ЄС.

Економічна ситуація з необхідністю потребувала рішучих і нестандартних заходів для забезпечення економік країн-членів ЄС. У 2009 р. сукупний ВВП всіх країн ЄС упав майже на 4%, а валові інвестиції скоротились на 10,5%, що свідчить про те, що поточна рецесія є найглибшою в післявоєнній історії цих країн. Падіння цін на сировинні товари збільшило боргові зобов'язання країн-членів ЄС. За статистичними даними ОЕСР у 2009 р. борг у Євросоні від номінального ВВП становить – 79,2%. Такі країни, як Італія (114,3%), Греція (103,4%), Бельгія (96,7%) і Франція (78,4%) стали лідерами. Отже, відбулося різке підвищення спредів на боргові зобов'язання цих держав щодо традиційно фінансово стійкої Німеччини. Найменшу заборгованість мали Люксембург (16,3%), Словаччина (32,2%) і Фінляндія (40,7%).

Кризова ситуація в економіці і фінансовому секторі країн Євросоні призвела до порушень норм «Пакту стабільності та економічного зростання в ЄС», що обмежують витрати бюджетного дефіциту 3% ВВП. Так, дефіцит державного бюджету був одним із найвищих за останні три роки і в 2010 р. в цілому по Євросоні становив 7,0 % від номінального ВВП. Це породило побоювання, що з часом надкраїни можуть опинитися перед загрозою зниження кредитного рейтингу і стабільності євро.

Одним із стабілізаційних механізмів запобігання фінансовій кризі стала політика відсоткових ставок відповідно до «Плану європейського економічного відновлення» (European Economic Recovery Plan), який був затверджений у грудні 2008 року. Продовженням його був ухвалений Європейською Радою документ «Сприяння економічному відновленню» (Driving Economic Recovery), в якому поставлено завдання посилити координацію дій між державами-членами і добитися переходу до стадії економічного піднесення. Документ містить широку програму реформування фінансового сектору; він уточнює і коригує методи, спрямовані на підтримку споживчого попиту, зростання інвестицій, збереження або створення нових робочих місць. Фактично найбільшого успіху Євросоюзу вдалося досягти в частині стабілізації фінансових ринків. Більшість держав-членів здійснили масштабні програми допомоги банківському сектору, збільшили державні гарантії за вкладами, посилили нагляд за банками і страховими компаніями.

Робоча група на чолі з колишнім керуючим директором МВФ Ж. де Ларос'єром у лютому 2009 р.

дала Європейській комісії доповідь про розвиток системи нагляду за фінансовими установами країн ЄС. Доповідь містила пропозиції про створення Європейської ради з системних ризиків (ESRB), яка здійснюватиме макроекономічний нагляд за ситуацією на всіх сегментах фінансових ринків з метою запобігти повторенню фінансової кризи. Також рекомендувалося заснувати Європейську систему фінансового нагляду (ESFS), яка забезпечить координацію дій національних наглядових органів і вироблення нових стандартів у цій сфері.

Важливим монетарним регулятором стало зниження облікової ставки з 2,5% до 2% у січні 2009 р. У травні 2009 р. Європейський Центральний банк знизив ставку до рекордно низького рівня в 1%, відмовившись скорочувати її в наступні місяці. Оскільки в Євросоні депозитні та кредитні ставки залежать від вищеназваної, але непрямо, а опосередковано (через комерційні банки), то не дивно, що практично всі позикові відсотки були зменшені до мінімального значення за останні п'ять років. В умовах низької інфляції реальні відсоткові ставки за депозитами і кредитами залишаються позитивними, що істотно підвищує можливості ЄЦБ щодо стимулювання економічного зростання.

Важливою особливістю фінансової інтеграції країн ЦСЄ до ЄС є домінування банківських груп – країн ЄС (15). Під час кризи головні банки країн ЄС–15 зустрілися з серйозними проблемами ліквідності і впливу капіталів, ринковою нестабільністю після колапсу Lehman Brothers. Було не зрозуміло, яким чином ці головні філії зможуть допомогти своїм відділенням і дочірнім підрозділам у країнах ЦСЄ. У розпал кризи уряди країн ЄС–15 застосовували заходи, які посилювали банківську систему цих країн за рахунок послаблення дочірніх підрозділів. Тому зросла невпевненість у подальших перспективах багатьох філій у зарубіжних країнах. Пізніше Рада ЕСОФІН ухвалила декларацію, згідно з якою антикризові пакети мали бути поширені й на дочірні банківські установи в країнах ЦСЄ. Також не вигідним для країн не-євросоні було обмеження доступу до ліквідності євро.

З початку кризи Євросоюз виділив на підтримку реального сектору і населення в цілому близько €400 млрд, що еквівалентно 3,3% його сукупного ВВП. Основна частка цих коштів була внесена національною владою. Фінансовий внесок ЄС виглядає набагато скромнішим. Так, по лінії регіональної політики в 2009 р. вирішено провести авансові платежі в розмірі €6,26 млрд. з Фонду згуртування, Європейського фонду регіонального розвитку та Європейського соціального

фонду. У результаті загальна сума річних виплат по цій частині бюджетної програми ЄС зростає з €5,0 до €11,25 млрд. Одночасно було скасовано правило про обов'язкове співфінансування проектів національними адміністраціями. У червні Європейський інвестиційний банк оголосив про готовність збільшити річні обсяги кредитування проектів, що проводяться в 5 державах ЄС і в країнах-кандидатах, зі звичайних €45 млрд до €60 млрд.

Пошук механізму попередження кризових явищ у Єврозоні продовжувався, і 9 травня 2010 р. в Брюсселі на засіданні ECOFIN ухвалено рішення про створення «Європейського механізму фінансової стабілізації» з метою розв'язання боргових проблем країн Євросоюзу і утримання курсу євро від падіння. Діяльність фонду базується на ст. 112.2 Договору та міжнародної угоди про Єврозону країн-членів. Капітал Фонду становить €750 млрд. Ця фінансова допомога надається у формі позик і кредитних ліній країні-члену, які треба повернути з певними відсотками[8]. Першою країною, яка скористалася його допомогою, стала Ірландія. Було ухвалено рішення про термінове виділення €60 млрд для першочергових потреб урядів Єврозони і створити систему мобілізації протягом найближчих 3 років ще €440 млрд. Для допомоги в разі потреби у ліквідності банківської системи Ірландії у євро ЄЦБ і Банк Англії у листопаді 2010 р. оголосили про створення тимчасового своп-механізму, для того щоб у разі необхідності ЦБ Великобританії зміг передати ЄЦБ до £10 млрд в обмін на євро. Термін дії цієї угоди закінчився у вересні 2011 р. Також було підтверджено виділення пакета допомоги Греції у розмірі €110 млрд.

25 січня 2011 р. «Європейський механізм фінансової стабілізації» успішно випустив на ринок облігації на суму €5 млрд для збору грошових коштів, які підуть на реалізацію плану з надання допомоги Ірландії. Три провідні світові рейтингові агентства присвоїли новим облігаціям рейтинг «AAA». Інвестори виявили до них великий інтерес – попит майже в 10 разів перевищив пропозицію.

У лютому 2011 р. міністри фінансів країн-членів Єврозони підтримали подвоєння кредитної здатності майбутнього Європейського фонду фінансової допомоги. Як повідомив голова Євругрипи, прем'єр-міністр Люксембургу Ж.-К. Юнкер, починаючи з 2013 року «Європейський механізм фінансової стабілізації» матиме ефективну кредитоспроможність у 500 млрд євро. Цієї суми повинно бути досить, щоб заспокоїти ринки. Діюча в ЄС тимчасова угода про фінансову допомогу краї-

нам-членам зони євро передбачає максимальну суму допомоги в 440 млрд, однак насправді ефективна кредитна спроможність складає близько 250 млрд євро, оскільки інші гроші повинні в забезпечувати кредити.

Можливість введення санкцій проти держав-порушників «Пакту стабільності та зростання» була розглянута на засіданні консультативної групи міністрів фінансів країн – членів ЄС у травні 2010 р., і з цією метою підготовлено проект реформи економічного управління в зоні євро до жовтня 2010 р. Було домовлено посилити контроль за бюджетами окремих країн і продовжити вивчення питання про введення податку на банківські операції. Європейське статистичне агентство, відповідно до досягнутої на зустрічі домовленості, отримує право проводити аудит відносно країн, підозрюваних у фальсифікації показників. На саміті ЄС у червні 2010 р. було ухвалено рішення позбавляти порушників субсидій, суттєво посилити контроль за виконанням бюджету, а також розширити арсенал санкцій. Зокрема, країни, що допустили порушення, змушені вносити як заставу досить великі суми. Крім того, порушникам не буде виділятися фінансова допомога зі структурного та аграрного фондів ЄС. Починаючи з 2011 р. Брюссель проводитиме перевірки вже в першому півріччі, щоб заздалегідь виявляти можливі проблеми.

Наприклад, за даними Євростату, з 2001 р. Греція уклала 13 контрактів з американським інвестбанком Goldman Sachs, які де-факто були позиками, але не відображалися в борговій звітності. Всього Греція позичила у вигляді свопів 5,3 млрд євро, проте ці кошти не були вказані у звітності про державний борг[10].

Через такі дії уряд Німеччини продовжує наполягати на введенні, крім економічних, ще й політичних санкцій. На думку Берліна, країни, що перевищили встановлені «Пактом стабільності» норми дефіциту бюджету, потрібно позбавляти права голосу при ухваленні рішень. Переважна більшість інших представників категорично відкинули цю вимогу. Європейський Центробанк спочатку пропонував майже автоматичне введення санкцій проти країн з великими дефіцитами бюджетів, а також припинення доступу до європейського фінансування і допомоги. У жовтні 2010 р. міністри фінансів Євросоюзу домовилися про посилення бюджетних правил блоку для запобігання майбутніх криз державних боргів.

У 2010 р. був ухвалений новий підхід до економічного контролю і нового режиму ухвалення політичних рішень для впевненості, що політика всіх

країн збігається і корегується одна з одною і що корегуються ті політичні сфери, які до того не були систематично аналізовані – такі як макроекономічні дисбаланси і питання фінансового сектору.

Новий підхід був реалізований у 2011 р. під час першого «європейського семестру». Його суть полягає в тому, що на рівні ЄС обговорення фіскальної політики, макроекономічних дисбалансів, питань фінансового сектору і структурних реформ зростання відтепер розглядатиметься під час «європейського семестру» і перед тим, як уряди ухвалюватимуть проекти бюджетів і затверджуватимуть їх у національних парламентах у другій половині року («національний семестр»). Ця координація політики має зробити управління ефективнішим і допомогти впровадженню рішень ЄС на національному рівні. Річний цикл починається з аналізу щорічного зростання ЄС (Commission's Annual Growth Survey), який накреслює широкий спектр першочергових дій, які мають бути виконані в рамках ЄС та на національному рівні. Держави-члени потім ухвалюють «Програми стабільності і конвергенції» у своїх фіскальних програмах і «Програми національних реформ» щодо структурних реформ і заходів з підтримки економічного зростання і зайнятості. Комісія оцінює ці документи, базуючись на комплексному аналізі фіскальної, макроекономічної і структурної політики і на цій основі пропонує конкретні рекомендації для кожної країни.

У березні 2011 р. ЄС узгодив документ, який має покращити механізм контролю за борговою кризою і сприяти її зменшенню в часі. Лідери домовилися про фонд Євросони у €440 млрд для допомоги країнам-аутсайдерам. Фонд економічної допомоги може гарантувати мільярдну економічну підтримку, наприклад, Португалії, як до того були підтримані економіки Ірландії і Греції. Проте ситуація змінюється швидко, і в світлі подій у Японії та Лівії не чітко зрозуміло, коли «великий пакет» зможе стати дієвим інструментом боротьби з кризою. Наприклад, опозиція в Німеччині виступила за зміну терміну внеску країни в обсязі €40 млрд з 2-х до 5-ти років[11].

Специфічні риси мав перебіг кризи в країнах ЦСЄ, що обумовило і особливі заходи її подолання. Особливістю, зокрема, було те, що ця проблема виникла раптово і в гострій формі, з реальною загрозою розбалансування фінансових систем окремих держав. У 2007–2009 рр. спостерігалось стрімке надходження «швидкого», спекулятивного капіталу, обсяг якого приблизно становив 10% ВВП. Згодом найбільш вразливими від впливу цих грошей стали Естонія, Латвія, Литва й Україна. ЦУнауковій

літературі вважається, що одним із чинників такої нестабільності стало поглиблення фінансової інтеграції в рамках ЄС, специфічні складнощі умов функціонування єдиного ринку для країн з відносно невеликою економікою, відкритою, з недостатніми ресурсами і поза Євросою.

Відмінності в межах регіону очевидні: центральні європейські країни мали розумно низькі зобов'язання, за винятком Угорщини, а країни Балтії і Хорватія – сильну заборгованість, що підвищило їх уразливість. Тому тільки три центральноєвропейські країни – Чехія, Польща і Словаччина – були забезпечені від швидкого падіння через внутрішні борги, і тільки чотири країни – попередні і Словенія – уникли зовнішньої боргової пастки. Ці країни є ядром регіону. Інші країни ЦСЄ, переживши бум іноземного кредитування, отримали зростання державного боргу і приватних боргів. За таких обставин будь-які методи в грошово-кредитній та фінансовій політиці не змогли ефективно попередити посилення економічної нестабільності.

Кожна із провідних країн ЦСЄ має особливості перебігу і подолання кризи. У 2011 р. державний борг Польщі не перевищив 54% ВВП, дефіцит сектору державних фінансів оцінюється у 5,6% ВВП, бюджетний дефіцит – у 25 млрд дол., що на 15 млрд дол. менше, ніж передбачалося. У третьому кварталі 2011 р. прибутки Польщі зросли на 6,6%, що є найбільшим показником за останні три роки. На відміну від «старих» країн ЄС, польський ВВП у третьому кварталі 2011 р. виріс на 4,3%. Кредитний рейтинг Польщі агенція Модус визначила на рівні «A2». Позиції польських аналітиків полягають у підтримці посилення політичного регулювання глобального фінансового ринку, поступовій федералізації відносин у складі ЄС[11].

Стабілізаційним фактором у Польщі став результат економічної політики та інвестицій попередніх років, у результаті якого було створено низьковитратні промислові центри, успішно інтегровані у промислові ланцюги провідних країн ЄС, в першу чергу Німеччини. До того ж стабілізуючими факторами були наявність конкурентної промисловості (до 40% польського експорту становить продукція машинобудування); міцні позиції Національного банку і банківської системи в цілому; обережне ставлення до кредитування допомогло втримати від падіння будівельну галузь і зберегти заощадження громадян; невелика заборгованість загального обсягу фінансових зобов'язань польських фінустанов (наприкінці 2008 р. ця сума становила всього 15,7%), наявність плаваючого курсу польського злотого; орієнтація польської еко-

номіки на внутрішній попит, індексація пенсій і скорочення податків та ін. [12].

До цього переліку треба додати відносно дешеву робочу силу і зацікавленість транснаціональних компаній у переміщенні виробництва із Західної Європи на схід. Наприклад, американська фірма DELL перенесла виробництво з Ірландії до м. Лодзь, швейцарсько-шведська машинобудівна компанія АВВ побудувала два підприємства в цьому ж регіоні, американська компанія Procter & Gamble відкрила фабрику з виробництва косметичних виробів, тайванська фірма Foxconn придбала завод [13].

Важливе значення у стабільній ситуації в Польщі має підготовка країни до Євро-2012 і зростання інтересу девелоперів до головних інфраструктурних об'єктів, коли падіння цін на будівельні матеріали може зменшити кінцеву вартість об'єктів. Як зазначив голова Агенції з підготовки до Євро-2012 у Польщі, загальна вартість споруджених об'єктів сягатиме 20 млрд євро, переважно фінансування Польща отримає з фондів ЄС. Буде реконструйовано 6 стадіонів, 5 аеропортів, залізничні вокзали і колії, дороги [14]. Таким чином, підготовка до Євро-2012 для Польщі стала підтримкою, яка пригальмувала перебіг економічної кризи в країні. Великим є очікування від покращення позицій польського експорту у торгових відносинах з Німеччиною, Індією та Китаєм.

Послідовна лібералізація економіки Польщі мала важливим наслідком зростання приватних пенсійних фондів, до яких було перераховано суми, що становлять 2,5% від рівня ВВП [15]. З метою скорочення дефіциту держбюджету урядом Польщі зроблені важливі політичні кроки: з початку 2010 р. скорочено вдвічі пенсії майже 40 тис. колишнім працівникам силових структур комуністичної доби. Аналогічні дії зі «справедливого» пенсійного забезпечення здійснюються в Чехії, Румунії, Німеччині [16].

У країнах ЦСЄ спостерігається тенденція пошуку виходу з економічної кризи шляхом посилення ролі національних інститутів. Наприклад, на початку 2012 р. в Угорщині була ухвалена нова Конституція, в якій зафіксоване положення про те, що національною валютою є угорський форинт і для переходу на євро потрібне рішення, підтримане парламентською більшістю. В ухваленому в грудні 2011 р. законі про Національний банк обмежено повноваження його голови, Монетарну раду збільшено з 7 до 9 осіб, усі вони обираються парламентом, голову ради також відтепер можна перебрати. Конституція передбачає можливість злиття ЦБ і

Управління фінансового нагляду Угорщини, яке підпорядковане уряду і здійснює нагляд за банківським сектором і ринками капіталу. В результаті може бути створено єдиний мегарегулятор на фінансовому і банківському ринку, який також відповідає за монетарну політику. Націоналізовано Пенсійний фонд, ліквідовано контрольний орган над держбюджетом. Ці кроки стали реакцією на безпрецедентне падіння форинта на 15% впродовж другої половини 2011 р., здешевлення державних облигацій.

У серпні 2011 р. в Угорщині був ухвалений відповідний закон, який дозволяв громадянам, які взяли іпотечне кредитування у євро і швейцарських франках, повернути їх за твердим курсом: 80 форинтів за швейцарський франк і 250 форинтів – за євро. Це призвело до великих збитків банків, особливо австрійських Raiffeisen Bank International, Erste Group AG і Volksbanken International, які змушені списати з балансів сотні мільйонів євро неповернених кредитів [17]. Пошуки шляхів боротьби з бюджетним дефіцитом в Угорщині розглядаються у площині таких заходів, як скорочення асигнувань на лікарські препарати, громадський транспорт, витрати на урядові потреби.

Заходи Угорщини щодо стабілізації фінансової ситуації в країні було жорстко розкритиковано Єврокомісією як такі, що не сприяють зменшенню дефіциту бюджету. Наприкінці 2011 р. агенції Standart & Poog's і Moody's різко знизили кредитні рейтинги до рівня відповідно «BB+» і «Ba1». Єврокомісар О. Рен виступив за припинення виплати субсидій Угорщині, що є безпрецедентним кроком у ЄС з огляду на те, що країна не є членом Єврозони. У лютому 2012 р. Європейська Комісія вирішила відізвати з фондів розвитку Угорщини близько \$650 млн через неефективну боротьбу уряду з дефіцитом держбюджету.

При виробленні подальшої антикризової стратегії все чіткіше простежуються розбіжності в позиціях країн ЄС. Країни – не члени Єврозони не беруть участі в переговорах стосовно подальших шляхів боротьби з борговими кризами, на них здійснюється політичний тиск з метою «добровільної» підтримки договору про стабільність, який, на думку окремих країн, порушує принцип рівності в ЄС і не корисний для бідних країн, більше того, він може перешкодити їхньому економічному зростанню. Чітко простежується позиція Франції щодо недопущення низьких податкових ставок, важливих для економік бідних країн ЄС [18]. Як заявив голова центру вивчення європейської політики Д. Гросс, найближчі 10 років монетарна політика ЄЦБ буде сконцентро-

вана на підтримці зростання провідних європейських економік, при цьому менше уваги приділяються «молодшим» партнерам [19].

Країни, що мали власну національну валюту, в умовах кризи мали більше можливостей для її подолання, зокрема, через різницю курсів валют. У травні 2011 р. про зміну дати переходу на євро заявив прем'єр-міністр Чехії В.Клаус, прем'єр-міністр Польщі Д. Туск. Ситуація в Греції та інших країнах Єврозони загострила питання про те, які країни «будуть оплачувати чужі борги». Опитування громадян трьох країн ЦСЄ: Чехії, Угорщини і Польщі, проведене Академією наук Чехії у 2009 р., показало малу підтримку населення переходу на євро, при цьому в Чехії найбільше противників її введення. Під час опитувань громадяни відповіли на питання: «Чи ви згодні з уведенням євро у вашій країні?» (табл. № 1.)

Таблиця 1
Результати опитування стосовно введення євро, 2009, %

	Чехія	Угорщина	Польща
Сильна підтримка	14,8	27,7	24,3
Відносна підтримка	29,7	37,6	28,8
Відносна незгода	25,7	14,8	21,4
Сильна незгода	21,3	10,1	13,8
Не визначилися	8,5	9,8	8,7

Джерело: [20, р. 34].

Євроскептицизм демонструють найвищі посадовці. Наприклад, прем'єр-міністр Чехії П. Нечес відкрито наголосив, що «сучасна Єврозона відрізняється від того валютного союзу, до якого хотіла вступити Чехія після входження до складу ЄС» [21].

Проте забезпечення фінансової стабільності в Європі залежить від провідних західних країн і за-

гальної фінансової політики ЄС. Світова фінансова криза продемонструвала слабкість і великі прорахунки у регуляторній і контролюючій політиці ЄС, що потребувало негайного виправлення з метою збереження довіри до фінансової системи. Перебіг подій показав, що слабкою ланкою є система фінансового контролю. Суттєве збільшення кількості контролюючих комітетів (CESR, CEBS, CEIOPS) не супроводжувалося реальним удосконаленням механізму їх діяльності. Криза виявила такі слабкі місця, як недосконалість інформаційних баз даних, дублювання функцій контрольних органів. Багато нарікань викликає робота Колегії аудиторів. Не чітко окреслені повноваження Європейської системи фінансових інспекторів (ESFS). Недосконалим є механізми взаємодії між національними казначействами, національними банками та інспекційними органами. Нині ставиться питання про створення й надання серйозних повноважень Групі фінансового контролю ЄС, створення Європейського фінансового інституту. Проблема фінансової стабільності безпо-

середньо залежить від систематичного контролю державного боргу з боку державних установ. Сильна фінансова дисципліна має поєднуватися з політикою макроекономічного регулювання. Очевидно, що ЄС перебуває на початковому етапі реформування своїх фінансово-економічних основ, результатом якого має стати інша якість взаємовідносин між «старими» й «новими» його членами, поява нових перспектив для країн – не членів Євроз

ПОСИЛАННЯ

1. Whither growth in Eastern Europe? Policy lessons for an integrated Europe / Beker T., Dajanu D., Darvas Z. and ets. Ed. A. Fielding // Druegel bluepreprint series. Vol. 11. November. 2010.
2. Mongelli F.P. European economic and monetary integration and the Optimum currency area theory // Economic Papers 302. February 2008; The Euro: First Decade / Ed. By Buty M., Deroose S., Gaspar V., Martins N.J. — N.Y., 2010.
3. Quarterly report on the euro area. Special report: Competitiveness developments within the euro area. Vol. 8 № 1 (2009); Quarterly report on the euro area. Vol.2. No.2. (2010).
4. Marer P. The global economic crises: impact on Eastern Europe // Oeconomia. 2010. Vol. 60 (1).
5. Stanek P. Transmission of the global crisis to the Baltic States: Implications for their assessing to the Euro area // Krakow University of Economics Discussion Paper [Ел. ресурс] — Режим доступу: <http://www.papers.uek.krakow.pl>
6. Хмыз О. Банковский сектор стран Центральной и Восточной Европы после кризиса // Банковское дело. М. —

2011.— № 4.

7. Статистичні дані ОЕСР за 1996–2010 роки.

8. The European Stabilization Mechanism. МЕМО/10/173 Brussels, 10 May 2010 [Ел. ресурс] — Режим доступу:

9. ЕЦБ и Банк Англии создали временный своп-механизм для помощи Ирландии 2010 [Ел. ресурс] — Режим доступу: <http://www.rian.ru/economy/20101217/310097681.html>

10. Греция дезинформировала ЕС по операциям с американским банком [Ел. ресурс] — Режим доступу: <http://www.novpol.ru/index.php?id=1614>

11. Новая Польша [Ел. ресурс] — Режим доступу: <http://www.rian.ru/economy/20110514/374675018.html>

12. Spiegel Peter. EU agrees “grand bargain” package // Financial times. — 2011.— 26 March.

13. Польша как наиболее сильное звено ЕС во время кризиса глазами инвесторов [Эл. ресурс] — Режим доступа: <http://minfin.com.ua/blogs/KarantinS/11404/>

14 Eastern Europe: An uplift under way // The Financial Times. // . — 2010. — 28 Oct.

15. Crisis seen helping Poland’s Euro 2012 preparations [Ел. ресурс] — Режим доступу: http://www.sports-city.org/news_details.php?news_id=6683&idCategory=50.

16. Poland’s Q1 GDP growth seen above 4 pct [Ел. ресурс] — Режим доступу: <http://cairo.trade.gov.pl/en/aktualnosci/article/y,2011,a,15746,.html>

17. Stracansky P. Poland’s tensions cut — Cue to former Eastern Bloc [Ел. ресурс] — Режим доступу: <http://www.ipsnews.net/news.asp?idnews=50246>

18. Вдовина Т., Ю.Барсуков. Венгрия обсудит с ЕС свой новый курс [Ел. ресурс] — Режим доступу: <http://www.kommersant.ru/doc/1849408/print>

19. Euro topics. Press review, 05 April 2011 [Ел. ресурс] — Режим доступу: <http://www.eurotopics.net/en/presseschau/wirtschaft>

20. Schneider O. Economic and Political Challenges in Acceding to the Euro in the post-Leman’s Brothers’ World. Financial Crisis and the Euro — the Czech Dilemma. — Sofia, Open Society Institute, October 2009. — 44 p. (European Policy Initiative, Country Report Czech Republic).

21. В настоящее время государства еврозоны ищут не столько новых членов, сколько «тех, кто заплатит чужие долги» [Ел. ресурс] — Режим доступу: <http://focus.ua/foreign/204796/>

Teres A.V. Stabilizational measures of EU and States of Central-Eastern European in the combat of world finance crisis / Institute of World Economy and International Relations NAS of Ukraine.

The article deals with the EU –members’ stabilization policy under the world financial crisis. The economic, institutional, finance instruments of the stabilization policy are analyzed. The specific features of the economic situation in Central Eastern Europe countries are revealed.

Key words: world financial crisis, EU – members, CEE countries, Euro zone stabilization policy.

Терес А.В. Стабилизационные мероприятия ЕС и стран Центрально-Восточной Европы в борьбе с мировым финансовым кризисом / Институт мировой экономики и международных отношений НАН Украины.

Статья раскрывает стабилизационные меры ЕС по преодолению последствий мирового финансового кризиса. Проанализированы экономические, институциональные и финансовые механизмы по поддержанию стабильности Еврозоны. Раскрыты особенности развития и преодоления финансового кризиса в странах ЦВЕ.

Ключевые слова: мировой финансовый кризис, страны-члены ЕС, Еврозона, стабилизационная политика, страны ЦВЕ.

Стаття надійшла до редколегії 14.03.2012

Прийнята до друку 26.03.2012